

CONSTANȚA

APARE DUMINICA

Anul III. Nr. 108.

Constanța, Duminică 26 Februarie 1895.

20 bani numărul

Constanța, 25 Februarie 1895.

Tîrgul de Vite

Tîrgul de vite de la Anadol-kioi, lângă Constanța, pentru care s'a cheltuit mai anii trecuți aproape un milion de lei, n'a lucrat absolut nimica pîna acum. Funcționarii sei nu fac de cît pîzesc clădirile cari se ruinează, mașinariile ce au înțepenit, sau string niște fîn, cînd se face pe moșia tîrgului, care apoi se putrezesc în șirele din curtea tîrgului. Cel mult vizează și înregistrează niște certificate de sănătatea animalelor ce se esportă la Constantinopol, treaba ce o-ar putea face veterinarul Punctului de observație din portul Constanței.

Primăria și județul Constanța, în a căror sarcină s'a impus plata anuităților împrumutului, plătesc *chiar de giaba* câte 14,000 de lei anual; iar Statul, pe lângă lefurile ce plătește, suferă o mulțime de pagube prin cheltuețele de întreținere și nesfârșitele anchete spre a se constata că nu se face nimica în schimbul atîtor sacrificii.

Vedînd această stare de lucruri, d-l Pariano, caruia 'i zace atîta la inima îmbunătățirea economiei agricole în Dobrogea, a făcut o cerere d-lui Ministru al Domeniilor, prin care 'l rîgă a pface o parte a acestui tîrg într'o stațiune de îmbunătățirea rasei ovine în Dobrogea.

D-lu Pariano, sacrificiilor căruia dobrogenii datoresc o sumă de îmbunătățiri agricole, culturi noi și sistematice, vite alese de tot felul, mașinele cele mai perfecționate; cursele de cai și societatea agricolă, a carei inițiator și prim-contribuitor e, va obține un rezultat bun, ce va

face bucurie nespusa tuturor economilor de vite.

Ideea este nu se pîte mai fericită. Suntem siguri, că d-l Ministru al Domeniilor, care a vizitat astă vară tîrgul și tot lungul Dobrogei, și-o va apropria și pune în practica, spre aducerea aminte a dobrogenilor de escursiunea ce d-sa a făcut în provincie

Eată petiția în cestiune:

Domnule Ministru.

Reformele deja săvîrșite, menite a îmbunătăți starea plugarului și a spori resursele naționale; dîndu'ne măsura îmbunătățirilor ce cugetați a introduce în agricultura, comerțul și economia țerii; ne îndeamnă a vă întreține asupra unor mici dispozițiuni ce ministerul ar putea ușor se ia, spre a încuraja cultura animală în Dobrogea.

Cunosteți D-le Ministru gradul de părăsire, în cari au fost lăuta după vremuri această localitate.

Sciți că locuitorii ei, astăzi în majoritate români de sînge și de inimă, sufer consecințele a tot felul de lipsuri.

Ați vedut D-le Ministru sumele relativ enorme, ce populațiunea de aci varsă anual în casa statului; și se pîte deduce ușor, folósele materiale crescînde ce stat și particulari, ar putea trage din diversele avantagii ce prezintă această provincie; dacă guvernul ar bine-voi să acorde puțin interes acestor curagioși coloni muncitori prin ei însași.

Inițiativa privată D-le Ministru, într'adevăr face mult intru perfecțiunea tuturor branșelor activității omenești; dar ca ia să fi putut da rîdele séle, au trebuit să fie condusa și încurajată pretutindeni, cel puțin pîna cînd se fie infiltrată în usul popórelor, de nemarginitele mijlóce morale și

materiale, de cari pîte dispune numai statul.

Lipsa acestor impulsuri au fost cred principala causa a inapoerii în cari ne găsim; și cînd după atîta așteptare, am putut avea în sfîrșit în fruntea Ministerului Agriculturii, Industrii și Comerțului țerii, un barbat capabil și hotărît; acesta ne asigură că lucrurile se vor îndrepta, și ne obligă pe toți a indica neajunsurile și a ne da păreri asupra modului și mijlócelor de îndreptare, după natura și împrejurările regiunii în care operam.

Ua data aceste sentimente și considerațiuni mărturisite; vin D-le Ministru la partea care face obiectul acestei respectuoase intervențiuni.

Experiența câștigată confirmă vechea reputație a Dobrogei, de localitate eminentă proprie la cultura animală:

Natura au înzestrat această provincie, cu tot ce trebuie, pentru ca această ramură a industrii agricole, se pîta prospera, Climă, Pașune, Situație, Debușea, nimic nu 'i lipsește.

Aceste avantagii, nu aștepta de cît să fie utilizate, spre a putea produce niște rezultate profitabile tuturor.

Plugarii locali, par a fi înțeleși și dînsii, că în aceste condițiuni favorabile, creșterea vitelor li se impune; și inițiativa privată deja sau afirmat, prin hotărîrea luată de către cultivatori, de a se constitui într'o societate agricolă, care se studieze și se avizeze la procedurile cele mai bune de urmat.

Tebuee însă să mărturisesc D-le Ministru, că avîntul se stinge lesne, atunci cînd el nu este întreținut, și cînd el nu ar avea pe ce să se sprijine; și așa acțiunea Ministerului respectiv devine decisivă în asemenea lucrări de durată și sacrificii tot-d'una prea grele pentru un particular.

Negreșit transformarea culturii extensive, basată și acesta pe învoeli storse dela săteni; v'ă va da mult de lucru; fiind că va trebui să operați asupra unor obiceiuri adânc înrădăcinate, și asupra unor oameni învățați a trage cele mai mari foloșe, în cel mai scurt timp și cu cele mai mici sacrificii. Tocmai aceste greutăți însă, sunt siguri, vor fi pentru D-v. stimulentele cel mai puternic, spre a le înfrunta.

De altă parte Ministerul dispune astăzi de prea puține mijloace materiale, pentru pornirea repede a unei asemenea mari campanii; și iată pentru ce la rândul nostru, vom fi foarte sobri în pretențiunile noastre.

În ce privește Dobrogea ia se resuma astăzi într-o cheltuială mică, destinată la importul unui număr oarecare de berbeci și oi de rasă, cari înțreziți cu oi indigene, sub conducerea unui specialist adus, se ne dea pepiniera tot-d'a-una bine furnisată de unde particularii, să-și p'otă procura cu siguranță reproducători capabili de a mări volumul și greutatea turmelor sele.

Cu chipul acesta o parte din localul târgului de vite din Constanța, va fi cu folos utilizat, iar lefurile ce plătește statul funcționarilor de acolo, cari nu au ce lucra, vor trece la elevorii destinați, cari între altele pot fi însărcinați și cu gerarea neînsemnatelor daraveri ale târgului.

Fi'va acesta un mare sacrificiu pentru Dobrogea D-le Ministru? Statul cumpără și întreține armăsarii cu cheltuieli mari, și bine face. Pentru ce oare nu s'ar face un mic sacrificiu și pentru oi? Ori nu reprezintă și ele o parte mare a averii naționale, cu atât mai importantă, cu cât ia se realizează mai repede?

În primul an al deschiderii târgului din Constanța, bugetul acestui stabiliment a fost mi se pare de 80,000 lei. Dacă un sfert dintr'această sumă, ar fi fost întrebuințat spre a ameliora elevagiul, am fi avut astăzi mii de animale, cari s'ar vinde la Constantinopol pe baza de 8 lei ocaoa, adică 1 leu și $\frac{3}{100}$ bani kilogramul. Ua mare parte din pagubele dezaastroase ale anului 1894, nu ar fi existat. Statul s'ar

găsi socoteala, prin împlinirile ușoare ale darilor. Târgul de vite asemenea prin numărul mai mare al animalelor ce ar trece prin controlul său; iar averea publică s'ar fi înmulțit. În vreme că exportarea destul de importantă ce s'au făcut iarna asta, a săracit provincia prin estințatatea cu care lumea a fost silită de săracie să-și v'ândă vitele, aflate într-o stare miserabilă.

Expunând cu onoare aprecierii D-v. aceste considerațiuni, sper D-le Ministru, că veți binevoi a le găsi demne de studiat. Primiți etc.

C. PARIANO.

Ca să vadă Dobrogenii ce importanță mare are monumentul de lângă catuna Adamklissi, com. Enigea, plasa Traian, jud. Constanța, reproducem după *Timpul* următorul articol:

ADAMKLISSI

(Conferință ținută la Viena cu ocazia aniversării existenței de 25 ani a societății arheologice)

Malul mării negre udat de Dunăre, actuala Dobroge, de pe vremea exilului lui Ovidiu, țara clasică a plângerilor și lamentațiilor, se apropie sub domnia română de timpuri mai fericite și dă chiar o comoră ascunsă, pe care nimeni nu ar fi bănuț-o acolo. Un monument aflător acolo, a cărui denumire turcească Adamklissi, biserica oamenilor, derivă de la ornamentul său sculptural de altă dată și a trecut asupra unui sat din apropiere, s'a dovedit în urma cercetărilor recente a fi o piatră de demarcațiune a istoriei împărătești romane și una din operele arhitectonice cele mai remarcabile ce ne-a lăsat antichitatea. Deja locul unde a fost găsit oferă un interes ciudat.

În țara muntosă, care interzice Dunărei trecerea directă în mare și o silește să facă un ocol lung în spre Nord, calea de comunicație naturală este o scobitură largă, care se întinde de la Cernavoda la Constanța, anticul Tomi. De o generație o cale ferată străbate valea acesta, care se va lega cu căile ferate ale continentului cu superbul pod, care se construiește peste Dunăre la Cernavoda. În antichitate malul său a fost acoperit cu rămășițele digurilor, care poartă în gura poporului numele

lui Traian. Acestea sunt trei linii de apărare mari, care se pot urmări încă acum caile de 60—70 kilometri.

În legătură v'edită cu aceste fortărețe militare stă monumentul Adamklissi. De mult a dispărut podoba, care o înconjură din toate părțile; dar în forma sa originară chiar produce o impresie grandioasă.

Terenul, care se compune din var de Jura, are un relief de o înălțime de 500—600 picioare. În succesiune monotonă se schimbă părți mai ridicate și mai joase, în ale căror adâncimi se găsește adesea elemente pietroșe. Regiunea pare pustie. Observând cu atențiune se zăresc ici și colo o câmpie arată, o turmă, o linie telegrafică și câte o dată un car țărănesc. Drumul e însă de multe ceasuri până găsești un sat. Locuțiile sunt ascunse prin văile pe unde s'a putut găsi apă și unde se frâng vânturile, care ridică pe șioșele grămeți înalte de praf. Colibile au forma peșterilor și sunt pe jumătate îngropate în pământ.

Totul face impresia ca și cum nu s'ar fi schimbat nimic din vremea Tristelor lui Ovidiu. Deja compunerea populației în sine, multicolora amestecătură a raselor de Tătari, Turci, Greci, Țigani, Bulgari și Români din Transilvania adunate aici, dau o imagine a mizeriei rămasă staționară în cursul veacurilor.

Prin satele din Dobrogea, Adamklissi se bucură singur de un izvor curgător. O fâșie subțire de apă curge în vale și explică aici existența unui mic oraș roman. Cursul zidurilor de împrejmuire, urma turnurilor și edificiilor publice s'a conservat în formațiunea terenului, o poartă ruinată a mai rămas în picioare; descoperiri de inscripții au dovedit numele ei; *Tropheum Trajani*. Numele acesta mândru ea l'a purtat după monumentul ridicat de împăratul Traian, care stă deasupra ei pe o înălțime pleșuvă. Aceasta are forma unui turn rotund masiv, care posedă încă acum un diametru de 27 metri și o înălțime de 18 metri.

Pentru că nu există în tradițiunea noastră, se pricepe ușor cum monumentul acesta a putut fi uitat cu desăvârșire. În 1837 o misiune de ofițeri prusieni, cerută de Sultarul Mahmud II de la regele Frederic Wilhelm III pentru a reforma armata turcă, și trimisă întâiu în Bulgaria pentru a încerca apărările de la Dunăre, l'a găsit. Suflatul acestei

misiuni a fost mareșalul conte Wellmuth de Moitke, care a publicat mai târziu cunoscuta sa carte asupra Turciei; aci Moitke descrie arhitectura monumentului recunoscând că a fost îmbrăcat cu reliefuri și coloane și stabili, origina sa romană; impresia localității, vecinătatea pomitelor diguri, poze și gândul la ruinele analoage de la Via Appia îl făcură să bănuiască că ar fi monumentul unui căpitan roman.

Vizitatorii, cari au străbătut mai târziu aceste locuri, nu au dezvoltat ideea acésta fundamentală, ci au întenețat mai mult ipotezele; o lumină provizorie desvelui academicianul vienez Eduard Sacken, descoperind în desemnul unui basrelief figura unui barbar dac. Când Dobrogea fu cedată Românilor, un cercetător meritos pentru Muzeul din București și antichitățile patriei sale, d. senator Gr. G. Tocilescu, se interesă de problema acésta cu tot focal științific. După multe săpături descoperi în ruinele din jurul monumentului o mulțime de sculpturi a căror originalitate necunoscută provocă surprindere și când ghici în fărâmiturile unei inscripții colosale titulatura împăratului Traian, care deslega sensul problemei, continuă a cerceta și ceru un ajutor din Viena. Într-o toamnă anevoioasă George Niemann conduse săpătura completă a ruinei și ca fruct al interprinderilor sale tehnice ne dăruie un model de gips, care reprezintă restabilirea monumentului. Unul din elevii școlii noastre d-rul Morz Dreger, găsi în Constantinopol o sculptură răstăcită; eu însumi am luat parte de două ori la cercetările din localitate și o publicațiune îngrijită de Hölder din Viena va arăta în curând rezultatele obținute. Acésta operă foarte îngrijită care apare într-o ediție germană și una română, o datorim preșosului nostru prieten Nicolae Dumba ca un dar ce voia să ofere științei și țerei românești.

(Va urma)

Inteligența și hrana animalelor

Este știut de toată lumea că un animal cu cât este mai bine hrănit cu atât e mai inteligent și mai lucrător. Probele nu ne lipsesc deci voim căuta a da aci toate explicațiunile necesare în acésta privință.

Nu rare ori când mergem la țară vedem oameni arând strigând cu voce

tare și încontinuu dând cu biciul în animalele ce trag la plug, acésta provine din răul nutriment și răuă întreținere a animalelor.

Privind puțin către statele ca Franța, Germania și Austro-Ungaria unde cultura este mult înaintată în comparație cu a noastră, vom vedea că cu un acelaș număr de animale plugarul străin face lucru întreit ca cel de la noi. fără de acésta el nu și bate animalele, adesea un copil de 10 sau 12 ani este suficient de a conduce un plug cu patru animale. Pentru ca să ajungem la acésta înălțime de cultură trebuie ca de aș înainte plugarii noștri să fie mai prevețetori, având ca punct principal construcțiunile agricole care constau în magazii de cereale și în grajduri pentru animale îngrijind ca aceste din urmă să fie tot-d'a-una în perfectă stare de curățenie.

Al doilea punct care este și esențialul constă după cum am dis în nutriment, care după cum cu toți știm la plugarul nostru constă în obișnuitele pae de grâu și de orz sau ovéz câte o-dată când acest nutreț le lipsește și dau osteneala de a tăia și coceni de porumb pe care adesea li lasă în paza naturii și ce vor mânca vitele o bine ce nu rămâne.

Variațiunea alimentelor la animale este tot atât de necesară ca și la oameni, exemple avem destule aș în țară și plugarii noștri nu ar face nici un rău imitând pe cei ce merg pe calea progresului. Ast-fel vedem animale la mari proprietari din țară, unde două animale sunt de ajuns a duce un plug (Vlașca, Ilfov, Teleorman etc.) Aceste animale însă sunt nutrite cu aliamente foarte variabile ast-fel ca fân luzernă sau trifoiu, pae de orz, ovéz sau grâu aceste însă sunt tăcate mărunt, transformate în pleavă și amestecate cu fân, luzernă sau cu cartofi și sfeclă fierte sau crude de asemenea tocate cu o mașină specială, afară de acésta li se mai dă grăunțe sfărâmate tot cu mașina de orz ovéz sau porumb, iată dar de ce animalele în țară sunt mai tari ca la noi, ele nu sunt scârbite de nutriment din cauza variațiunii lui.

Deci toate animalele ast-fel hrănite ele nu pot fi de cât inteligente, de ôre ce ele fiind sătule munca o fac cu plăcere știind că la timpul când termină lucrul o hrană abundentă și variată le așteptă, însă animalale

plugurilor hrănite cu măsură și fără abundență cu aceleași obișnuite pae, acele animale nu au nici o tragere de inimă de a face cu ardoare munca stăpânului său, știind că ele la timpul conacului vor fi plictisite cu acelaș nutriment ce în viață nu li s'a scimbat de cât sub formă de iarbă.

Deci pe lângă munca ce animalele o fac spre a duce folos stăpânului lor acesta nu trebuie să stea nepăsător față cu animalele sale îngrijind de a semăna și pentru ele două sau trei hectare de luzernă un hectar de cartofi care ar servi și la oare care trebuințe ale stăpânului precum și un hectar de sfeclă albe care sunt mâncate cu aviditate de animale atât crude cât și fierte.

Fie-care plugar va putea cultiva plantele furagere enumerate mai sus în cantități cât va crede că este necesar pentru animalele sale, în caz dacă ei nu ar dori aș întinde cultura și pentru speculă.

Dau aci cantitățile de furagiū ce un hectar pôte produce în timpul mijlocii precum și acela al consumațiunii zilnice al unui animal ast-fel după acest tablou fie-care și va socoti cantitatea de teren ce trebuie să lucrede în comparație cu animalele ce posedă și pe timpul cât trebuie să le hrănească până în momentul când pot fi lăsate la câmp să pășuneze libere.

	Producțiunea pe hectar în kgr.	Consumațiunea zilnică de nutreț în kgr. a animalelor	
		Bol	Cal
Sfeclă	30.000	5	2 1/2
Cartofi	15.000	5	2 1/2
Luzernă	7.000	12	5
Pae sau fân	3.000	10	5
Grăunțe	2.800	3	5
Total		35 kgr.	20 k.

Admițând că dupe socoteala de de mai sus am avea de întreținut pe timp de iarnă sau 180 zile, patru vite mari cornute (Bol sau Vac) pentru care ar trebui să cultivăm 15 arii¹⁾ sfeclă; 30 arii cartofi; 120 arii luzernă; 240 arii pae și 80 arii grăunțe; ce a ce face că pentru întreținerea a patru vite mari avem nevoie de o cultură de 4 hect. și 5 ari de nutreț din diferitele specii indicate mai sus. Pentru cal ce-a ce se scade din furagiū se adaugă o parte la grăunțe.

Deci animalele ast-fel nutrite devin inteligente și lucrătoare, de aceea ar fi de dorit să vedem plugarii noștri, atât cei mari cât și cei mici eșind din bătrânescul obicei de a

1) 1 Hectar are 100 arii, iar arul 100 m. pătraj.

hrăni vitele de cât cu una ași ceiași specie de nutreț. să nu se bucare luând grăunțele din gura animalelor pentru a încasa bani pe ele, de ôre-ce acele grăunțe chiar mâncate de vite, le găsim valôrea în carnea, grăsimen și vigoarea animalelor.

D. Alleslu.

Informațiuni

Miscarea Portului

În portul Constanța a sosit în săptămâna curentă următoarele vapoare :

„Lady Salisbury” englez, deșert : s'a încarcat cu cereale pentru Anglia. Încarcător Iow-Tov Erusalmi :

«Therese Heymann» englez din Anvers, adacând 450 tone fierarie pentru podul de peste Dunăre. Cea mai mică bucată cântărea 1500 k.

«Harter» englez, încarcat asemenea cu fierarie pentru podul pe peste Borcea și diferite mărfuri pentru diverși comercianți din Constanța ; «Gwendoline», tot englez, deșert, s'a încarcat cu orz de El. Giovanogiu

Intr'una din noptile trecute s'a rupt digul ce sprijinea apele mare-

lul lac Suit-ghiol, în mijlocul cărui se află Insula lui Ovidiu.

Apa scurgându-se s'a făcut una cu Marea. Noul antreprenor d-l Secărean a denunțat Ministerului Domeniilor cazul. Ministerul a dispus anchetă la fața locului.

Cetim în Timpul :

Împlinim adî promisiunea dată mai dîlele trecute, de a publica rezultatul analizei minereurilor cupriferes de la Lozova (Dobrogea), analiză făcută în institutul geologic din Viena (Kaiserlich-königliche geologische Reichs-Anstalt).

Ast-fel un eşantilion de la suprafața conține :

Argint aurifer . . . 0 0004 ^{gr}/₁₀₀
Cupru 0 74
Nickel 0.008
Puciosă 0.65

Al douilea eşantilion, de la o adâncime de 1 metru, conține :

Oxid de fier . . 16 06 = 11.24 fier.
Cupru 0 47
Argint aurifer 0 006
Aur 0.0003

Tot acest eşantilion mai posedă și urme de sulf.

Un alt eşantilion de la suprafața, din Valea Gebalke (Dobrogea), conține Nickel 0.16

Aceste minereuri, de și la suprafața nu se arată prea bogate devin însă mai bogate proporțional cu adâncimea, după cum se observă din

analiza celor l'alte minereuri.

În ședința dela 24 Februarie d-l Senator V. A. Arechiă a cerut ministerului; mai multe act necesare la interpelarea ce are să facă privitoare la administrația Dobrogei și scôterea ei de sub regimul actual.

Vom urmări înterpelarea anunțată de d-l președinte al Ligii centrale, ținând pe cetitorii ziarului în curent cu cele ce se vor discuta și decide.

Trecerea peste Balta Dunărei este foarte anevoiosă din cauza apelor ce nu umplut tôte virôgele. Pasagerii trec cu piciorul peste podul Borcei și peste digul de pământ până în fata Cernavodet. Singura dificultate e la ezer, în mijlocul Balței, unde cu doi dulapți s'ar înlesni tóta comunicația.

Atragem atențiunea dirigintei lucrărei respective asupra acestui inconvenient.

Asemenea rugăm pe dirigintele lucrărilor podului de peste Borcea să permia trecerea tutnror pietonilor, Norțial ce se pretinde că se face, nu pôte fi un motiv serios de respingerea trecătorilor.

LIBRARIA ȘI TIPOGRAFIA

„Universală”

+ 36—Piața Independenței—36 +

GR. M. GRIGORIU

+ 36—Piața Independenței—36 +

CONSTANȚA

LIBRARIA

Este asortată cu tot ce se atinge de articole de librerie ; precum :

Papeterie bogat montată cărți scolare, de științe și diferite romane în limba

ROMANA ȘI FRANCEZA

Articole de pielărie, albume de fotografii și poezii, port-notise etc. etc.

Colecțiune de diferite tablouri, cornise pentru fotografii.

JUCARII DE COPII ȘI PAPUȘI.

Parfumerie și săpunuri, Note pentru Piano din țara și străinatate.

TIPOGRAFIA

Asortată cu diferite litere tactura cea mai modernă pôte efectua ori-ce lucrare precum :

Cărți, Ziare, Afize, Registre, Adrese, Circulări, etichete, Cărți de vizită de logodnă, bilete de nuntă, și de doliu.

Deposit de tot felul de imprimate și registre necesare Domnilor Perceptori, Onor. Primării și Epitropiilor de Biserică.

LEGATORIE DE CĂRȚI

Efectuarea prompte și prețurile cât se pôte de moderate.